

PLANINARSKI VJESNIK

NA SLJEMENU U ZIMI

(Svršetak)

Nu što da dalje nabrajam sve ono, što mudra naprtica ima i daje? Gdje je ona glava mudraca, koja će planinaru darom i marom, zborom i tvorom ono učiniti, što vjerna naprtica učiniti može? Ona je u istinu pravi čarobnjak, koji iz svoga ždapa siplje pune košare i svega i svačesa. Što su prosvijetljene glave Rudj. Boškovića, Palmotića, Preradovića prema čarobnom srcu jedne zdrave naprtice? Ne samo da ti ona sve daje, što ti god na putu treba, još ti i ponese kući svaku rijetkost, koju nadješ, kao: biljku, životinjicu, kamen, rudu itd.

Pa zar evo nije ta naprtica planinaru najčarobnija družica, druga duša njegove duše? Jest zaista! I mene napoji, nahrani pa mi napokon još dade papuče i noćnu košulju prije nego ču se zavući pod svoj zimski gunj sanan nu zadovoljan u duši nadom, da ču sretan sutra opet ugledati ono zlatno sunce nad vrhom gorske jеле.

Legnem i stisnem oči, da ču spavati; ali me san ne htjede primiti na krilo svoje. Misli o čaru gorske prirode, o njezinoj sili i odgojnoj snazi u svako doba godišta razigraše mi uspomene na blizu i davniju prošlost.

Za 55 godina, što polazim goru, više sam hiljada puta bio na Sljemenu; nu samo sam jedno desetak puta u siječnju i veljači ugledao rijetku zimsku panoramu, koje nikad zaboraviti ne ču: sva naime gora bijaše od 500 metara počevši pod snijegom. Čim si se više podigao, snijeg bijaše viši. Šumu svin obuhvataše debelo inje, te je težina inja i snijega gránje bila pritisla prema zemlji često i tik do zemlje. Stupah maglom sve do 800 metara visine. Najednom grane sunce, sva se magla za 5 časa spusti u nizine, nebo bez oblaka zasja tamnim modrilom, oči zablijediše od sjajne blistave šume, guste i slabo prozirne od inja. Za čas se ta sjajna bjelina stade prelijevati u crvenilo, u modrilo, pa pomalo u sve boje duge mijenjajući se na sve strane i svaki čas. Gluhu tišinu gorskog stade istodobno mutiti neko neobično, zagonetno šuštanje sve naokolo; inje naime stade pod sumčanim tracima curkom padati te se je činilo u suncu kao da tko sipa pune pregristi bisera svake boje.

Stajah, gledah začaran neobičnim, rijetkim zimskim prizorom.

Ne znaš upravo, je li gora ljepša zimi ili u drugo doba godišta, a svaka gotovo gora ima još svoj posebni čar u strukturi i vegetaciji. Tako vrh našega Sljemena u kasno proljeće prekriva cijeli sag drijemovca, kad te biljke već davno u nizini nema; cijelo Sljeme istočno od piramide zamiriše za topla jutra od te biljke, upravo tako kao što na pr. gorske livade pod Golicom u lipnju i srpnju napunjaju zrak mirisom svojih narcisa. U jesen, kada mraz priredi stere zimsku postelju kidajući toli šarenog jesensko lišće sa šumskoga stabla, nabrat će planinar na istom mjestu, gdje je s proljeća našao pod piramidom na Sljemenu drijemovac, na hiljade gencijana.

Tko bi mogao opisati čari prirode? Nije li ona najdivnije kazalište, ali bez često nesnosne buke, sparine i zadušljivosti ljudske, koje bez riječi u gledaoca misli i čuvstva pobudjuje uvijek čista i odgojna? Nije li ona i najsavršeniji skup nenatkriljivih slika? Kukavci su Calame, Segantini i drugi glasoviti slikari prirode, kojim se često divimo ne poznavajući božju prirodnu sliku, kojoj se um ljudski kistom hoće da približi a nikad dostići ne može. Ne će li planinar iz prirode često naučiti razumijevati velikih povjesnih zgora prije i bolje nego iz svjetskih povjesničara Schlossera i Corvina, kao na primjer: junastvo Leonide kod Termopila, prijelaz Hannibala i Napoleona preko Alpa, četristogodišnju uspješnu borbu naših junačkih Crnogoraca protiv Osmanlija? Ne govorimo o znanju i znanostima, koje se bave prirodom i prirodnim pojавama, ali čemo samo to istaknuti, da nema pravoga planinara, koji ne bi jače i dublje i umom i dušom spoznavao i ljubio svevišnjega Tvorca, nego itko drugi. Zato razumijemo i Rousseau-a i Tolstoja, koji su u prirodi tražili odmora i pobude umne i duševne, zadovoljstva i sreće ljudske, jakosti i energije tjelesne, daleko od visoke kulture Arenthala, Friedjunga i drugova mu.

Dragi moj čitatelju! Jesi li kada u ljetu gdjegod u gori nauznak ležao i uprooko u nebo? Je li ti oko pratilo na nebu onaj mali oblacić, koji gonjen nevidivom silom svakim trenom mijenjaše i oblik i gustoču i boju? Sad se čini mali barjak, sad konjanik, labud, veliko crno jaje i napokon se skupi kao u silnu planinu. Vjeruješ li, da onaj mali oblacić barjači može gore rušiti? Kako ne bi? Ne ruši li se na zemlju kao snijeg ili kiša, ne zalazi li voda u pukotine, gdje se smrzne pa kamenje i pećine razbija i obara, drobi, u nizine nosi? Na taj način snizit će se gore a nizine uzvisit, pa će dosljedno jednom iza hiljade i hiljade godina visoka gora dobiti lice visočine, gdje će se iznemogli starčić planinar sunčati žaleći za prošlom mladenačkom snagom i kršnom visokom gorom; uginut će z a j e d n o na zemlji kao što z a j e d n o ginu od godine do godine.

I ja sam bio nauznak legao, pobjio desnu ruku pod glavu i uprooko kroz prozore gradskе planinske kuće. Daleko tamo za Kapelom gorom dizali se vrhovi oblaka kao gomile perja i naglo prekrivali

nebo osuto sjajnim križevnicama. Za čas mi oblak nalik golemoj lepezi oduze sve nebo sa zvjezdama i mjesecom. Nasta mrak i — san mi poklopi oči.

Jutro je. Opremih se i uspnom na piramidu. Nu što je ono dolje? Sve naokolo izbili gorski vrhovi iz mora guste magle, kao da su utehuli u gusto more vrhnja ili kiklopsku slaninu. Iz svih gorskih prodola povlače se iz tog mora prema Sljemenu maglovite slike, sad brže, sad sporije. Tamo nad Mikulićem selom jezdi gorostasni konjanik na dva konja; iz Lonjčine kao da se valjaju silni morski valovi, iz kojih sad ovdje sad ondje probijaju vrhovi stabala kao čamci; iz Blizneca pružio grdosiju glavu živi zmaj; na sve strane liže magla kao da jezde aveti, Titani i Koklopi, u goru, prema Sljemenu. Svud magla — pa živa magla.

A nije li i u našoj glavi magla, kad sa našom prekodravskom braćom na dan popijemo u dobru slogu sto hiljada hektolitara alkohola? Ne tišti li teška magla ljudsku znanost i naš um uopće, kad ne znamo, čemu je ovaj svijet, kad mu je početak, kad svršetak, što je sunce, što zvijezde; što je dobro i pravo, što je zlo i krivo, kad vidimo u životu, da je danas zlo, što je sutra dobro; kad znamo, da danas ova teorija znanstvena pada, sutra ona, hipoteza ova danas vrijedi, sutra ona? Nije li i tuj pusta magla i opet magla, od koje i po kojoj i u kojoj svijet živi i umire, da dodje do jedine prave svjetlosti i istine, do lica božjega!

Magla — magla sve zastire, već okupi i Sljeme. Svjetlost dnevna potamni, mrak zahvati sve, cijeli svijet naokolo. Već ne vidiš deset koračaja pred sobom, prava slika, kako je ono prije bilo nego je nastao ovaj svijet, pravi kaos — da, pravi kaos, kakav je danas u svijetu, u pameti ljudskoj, u životu naroda i država, u borbi za život jadni i — laku smrt.

Magla se diže sve više prema suncu, demoni, duhovi gorski okružuju slaba planinara; obmanit će ga!

Već se je od vajkada svijet borio sa dusima, a i mi se često toj daimonomahiji ne možemo oteti. I visoka, pusta gora u svom veličanstvu demon je — sama po sebi ti zasvaja dušu. Ne otimaš li se nekoj nevidivoj sili, kad u gori gledaš u ponor od stotine metara? Kad se najednom odroni kamen pa se niz strminu najprije valja, onda odskakuje a najposlije daleko preskakuje? Sve te nešto vuče za njim u nizinu, u ponor, pa uzdalne olakoćene duše, kad si čuo, da je kamen stigao na dno. I pustina gorska, mir i tišina, pa opet civil i škripa stabala uz urlanje bure za mrke noći, zar ti se tada ne radja u duši čuvstvo, kao da dusi kraljuju. I slušaš... slušaš, pa što više slušaš, sve ti nešto više zasvaja dušu, jače n e š t o osjećaš.

Eto — to su ti dusi — dusi dobri, koji u tebi pobudjuju samo čuvstva sveta, čuvstva strahopočitanja prema sili, ljepoti, veličanstvu i tajinstvenosti prirode.

Premda je deseta ura jutarnja, sve se mrak gušći hvata, mrazna magla sve većma zaodijeva novim injem sve predmete oko mene. Sva je prilika, zapast će novi snijeg.

Sadjem sa piramide, vratim se opet do planinske kuće, skrenem istočno kosom sljemenskom i Brezovenicom do Puntjarke, spustim se do gornje Rauchove lugarnice, prijedjem šumu Danjku i tromedje, prekoračim potok Mrzljak, otisnem se kroz općinske šume: Nivice, Prasicu i Ostrec, pa prošav ispod kosa: Tusti brije, Bukov plat i Krmjenjak stignem uz bačunski potok u selo Bačun i na cestu gračansku — opet kući.

Snijeg stao sipati gusto, mirno, znak, da će gora sutračan opet zasjati u novom djevičanskem rahu.

Zdravo da si mi, sjajna goro, sutra me opet odvedi iz jadne nizine u svoje dvore!

V. Novotni.

MEDVEDJAK

Osebujan brije! Po visini kao naše Sljeme, po usponima ne baš tegotan, ali po zgodnom položaju i čunjastom obliku, po razgledu s njegova vrha, malo mu ima premaca. Podsjeća donekle na zgodan položaj Golice u Karavankama, gdje sa vrha gledaš naokolo prekrasnu panoramu: Dravsku dolinu, Visoke Ture, Julske Alpe, Karavanke. I kako je veličanstven pogled sa Golice na vječne Triglavskie lednjake, tako je sjajan vidik sa Medvedjakom na gorski kotar, Risnjak, na Jadransko more, na čitavo naše i istarsko primorje, Velebit, Učku itd. Tko da izbroji sva ona mjesta na otoku Krku i Cresu, sela i luke diljem čitave naše obale, što ih gledaš pod sobom sa Medvedjakom! Ali opet isto tako nema mjesta uzduž kršne obale našega Kvarnera, sa kojega se ne bi video Medvedjak, u blizini Plasa, tog našeg rijetkog razgledišta, s kojeg prekrasan vidik na more može da vjerno i istinski prikaže samo ruka majstora-umjetnika, kako je to učinio naš vrlji umjetnik Menci Crnčić u svojoj ogromnoj slici „More s Plasa“.

Najimpozantniji ti se prikazuje Medvedjak, kada ga gledaš sa kojeg mjesta otoka Krka i Cresa, ili sa istočne istarske obale, kad

- 1. POGLED SA MEDVEDJAKA NA RIŠNJAK I SNJEŽNIK. — 2. POD VRHOM MEDVEDJAKA NA ISTOĆNOJ STRANI (1027 m.). — 3. USPON NA MEDVEDJAK. — 4. i 5. POGLED SA MEDVEDJAKA NA OTOK KRK. — 6. MEDVEDJAK SA POSTAJE LIČ. — 7. PUT SA MEDVEDJAKA U CIRKVENICU. — 8. POGLED SA MEDVEDJAKA NA KAPELU. — 9. POGLED SA MEDVEDJAKA NA GORSKI KOTAR.

zapada sunce. Naročito zimi ili u rano proljeće, kada je cijela Velika Kapela pokrita bijelim plaštem snijega, iz koga se ponosno uzdiglo bijelo čelo Medvedjaka, što se prekrasno ljeska u ruju zapadnoga sunca. Ljudska riječ ne dostaje, da vjerno i potpuno prikaže krasotu toga prizora. Oni, koji umiju cijeniti ove krasote, neka se uspnu na Medvedjak, gdje će im se ono malo troška i truda naplatiti mnogostrukim užitkom: prekrasnom panoramom, svježim zrakom i mirisom planinskog cvijeća, kojim obiluju gorske livade pod Medvedjakom.

Najzgodniji su izleti na Medvedjak u proljeće i jesen, kada ne žeže tako jako primorsko sunce. Naročito se preporučuje to vrijeme onima, koji sa Medvedjaka žele sići na Plase, jer na onom putu, koji traje 3 i pol sata neprekidnoga hoda, ne će naći nigdje ni kapi vode, ni pedlja sjene.

Izlet iz Zagreba na Medvedjak zbog sadašnje povoljne želježničke sveze može se izvesti u jedan dan. Ako krećeš noću u 11. s. riječkim osobnim vlakom, stižeš u postaju (ne stajalište) Lič oko pet sati u jutro. Odmah od same stanice vodi put kroz gustu jelovu šumu preko uvale na Medvedjak, najprije cestom od zapada prema istoku, a onda puteljkom na desno prema livadi pod Medvedjakom. Uspon kroz ovu šumu traje po prilici jedan sat i nije ni malo naporan. Kad stigne planinar na čistinu, malenu gorskiju livadu pod vrhom, otvara mu se prekrasan vidik na okolicu Liča i Ličkog polja. Od ove livade do samoga vrha put je nešto naporniji, jer se valja malo ne tri četvrti sata strmo uspinjati po velikim gromadama kamena, dok ne stigneš na sam vrh.

Sada doduše nema označena puta od te livade do samoga vrha, ali planinar može da po volji odabere pravac, po kojemu će se uspeti na vrh. Ipak se preporučuje, da se uspon na golu glavici izvede sa sjeverne strane, jer su na južnoj strani veće litice i gromade kamenja, a pukotine među kamenjem dublje i teže prohodne. Na samom vrhu, ako ne želiš sići na Plase, možeš ostati do podne, a onda valja istim putem na postaju Lič, odakle krećeš u 2 sata poslije podne osobni vlak u Zagreb, kamo stižeš u 8 i pol na večer.

Ona 4 sata, što ih planinar može sprovesti na vrhu, pružaju mu obilje užitaka u veličanstvenim vidicima na sve strane. Nema ništa slikovitije, nego gledati pod sobom pučinu morsku i otoke, harmoničko grupiranje bregova sa zelenim pašnjacima, guste crnogorične šume, grebene i litice, što se uzdižu iz tih tamnih šuma. Tko da sebi predviđa u mašti svu silu onih ponikava u pravcu prema Vinodolu, što no svjedoče o strašnim geološkim revolucionama. Sa ovakog sjajnog razgledišta možeš tek pravo da shvatis, kako ti je u istinu krasna domovina, pa žališ, što kraj tebe nema mnogo ljudi, da se nasladjuju tim krasotama. Al taj se užitak pomuti, kada opaziš na samom vrhu na jednom pločastom kamenu napis riječkog alpinskog društva — koje nas je i u tom preteklo. Žalosna je činjenica, da imamo krajeva u našoj domovini još neistraženih i slabo posjećenih, pa puštamo, da nam ih otkrivaju tudjinci. Nade je, da će naše hrvatsko planinarsko društvo, koje je u posljednje vrijeme razvilo živahnju djelatnost, tomu zlu doskočiti.

V. Cvetišić.

BJELOLASICA

(1533 m.)

Davna mi je bila želja, da se popnem na Bjelolasicu, najvišu goru u Velikoj Kapeli, koje sam goli i bijeli vrhunac toliko puta požudno motrio sa Rišnjaka, Viševice, Bitoraja i Kleka. Ujedno sam htio doznati, kako okolni narod u Mrkoplju i Begovu razdolju zove tu goru, jer naš zemljopisni stručnjak g. M. S. tvrdi, da se ta gora zapravo zove Bijela Lazica, a ne Bijela Lasicica. Po njegovu naime sudu ta gora ima ime po onom golom i odugom vrhu, koji iz daleka izgleda kao vijugast bijeli gorski put ili laž, koji je naziv vrlo raširen u Gorskem kotaru, pa da je tako i označena u nekim starim spisima i zemljopisnim kartama. Ime Bijela Lasicica da je nastalo u novije vrijeme, kada su Nijemci kod sastavljanja zemljopisnih karata mjesto Lazica pisali po svoju Lasicu, izrazujući svojim s naše z, a onda se je to ime u ovom iskvarenom obliku i u nas uobičajilo. To me je razlaganje i ponukalo, da sam dosada ~~korijensiku~~ dosljedno pisao Bijela Lazica. Ali sam se o protivnom uvjerenju na izletu, što sam ga na Duhove sa smorjicom, zagrebačkim planinara poduzeo na Bjelolasicu. Tom smo prigodom pitali mnoge i stare i mlade ljudi u Mrkoplju i Begovu razdolju, kako narod zove tu goru, pa su nam svi do jednoga složno govorili, da se zove Bjelolasica, pak odlučno poricali, da bi je itko zvao Bijela Lazica. Tomu jednodušnom sudu narodnom ja se podvrgavam i zato ču od sada dosljedno pisati „Bjelolasica“, a ne Bijela Lazica. To ime i posve dobro pristaje toj gori, jer njezin vijugasti goli vrh prilično je nalik na oblik lasice, ako se iz daleka motri.

S planinarskoga gledišta to je pitanje tek sporedno prirode. Neka tu goru svatko zove, kako hoće; samo neka je što više ljudi posjećuje i sa njezinim otvorenog vrha uživa dalekosežan i prekrasan vidik. Prilaz do Bjelolasice nije nimalo težak, a uspon na vrh gore od Begova razdolja lakši je, nego li uzlaz na Sljeme iz Zagreba. ~~Nase~~ je društvo krenulo iz Zagreba u subotu u 2 i pol sata poslije podne.

brzovlakom do Delnica, a odanle poslije osam sati na večer kolima do Mrkoplja, gdje smo našli udoban konak u gostioni Kauzlaricevoj. Zgodnije bi bilo poći osobnim vlakom do Lokava i unaprijed naručiti kola iz Mrkoplja kod Kauzlarica, ili još bolje kod gostioničara Jerka Jurkovića iz Begova razdolja. Kola za 5 osoba od Lokava ili Delnica do Begova razdolja stope 14 kruna. Gostioničar Jurković u Begovo razdolju spremam je na brzojavni upit izvijestiti planinare, da li je stalno povoljno vrijeme, a uputno je prije izleta takovu obavijest zatražiti, da se ne gubi vrijeme i novac u ludo ne troši. Mi bismo još istog večera bili stigli u Begovo razdolje oko 9 sati, da su nas u Delnicama čekala kola kod brzovlaka. Ovako smo morali tražiti kola od 6 i pol do 8 sati i zato stigosmo na konak tek nešto prije 11 sati u Mrkoplju, umjesto u Begovo razdolje. Sjutradan u jutro imali smo od Mrkoplja 4 sata hoda na vrh Bjelolasice, a iz Begova razdolja bili bismo imali samo 3 sata hoda. Budući pak da je na Duhove u rano jutro bilo lijepo i vedro, bili bismo iz Begova razdolja lako došli na vrh još po lijepom vremenu, naužili se lijepog vidika i možda vratili natrag u Begovo razdolje prije kiše, koja nas je ovako stigla na povratku s gore (oko 10 sati prije podne) i dobrano nakvasila.

Već okolina Bjelolasice vrlo se priyatno doima putnika. Uz cestu, što vodi iz Lokava u Mrkoplj i Begovo razdolje, najprije se prostire dugo selo Sungari, koje za čudo nosi isto ime, kao i velika rijeka u Sibiru. Trgovište Mrkoplj bjelasa se u gorskoj kotli i usred zelenog polja, okružena malo ne sa svih strana visokim bregovima, kao Čelim bašom (1085). Majem (1269) i dr. Leži 824 m nad morem, ima prekrasan položaj, proteže se u tri duge ulice prema sjeveroistoku, jugu i zapadu. Ponad njega na zapadu diže se burni Bitoraj, koji je tamošnjim žiteljima vrlo pouzdan barometar. Ako se Bitoraj skrije u oblacima i ako se puši, ne sluti na dobro, a ako mu je glavica čista, možeš se mirne duše uspeti na Bjelolasicu. Mjesto ima čiste i lijepo uređene kuće uz cestu i na mnogim se prozorima vidi cvijeće, što odaje fin ukus i uglađenu kulturu tamošnjih stanovnika, pa je stoga prvi dojam na putnika vrlo povoljan. Svojim zgodnim prirodnim položajem mjesto je kao stvoreno, da postane ljetovalište i zračno lječilište, samo bi trebalo da ima vodovod i nešto reklame, koja uopće našem Gorskom kotaru nedostaje. ~~Zimski dolaze u Mrkoplj i Begovo razdolje priatelji sporta iz Rijeke, a u Zagrebu se i ne zna da su ta dva mesta u Hrvatskoj najpodesnija za sklizanje na skijašima.~~ Tu ima i strmih i lakih nizbrdica i širokih dolina, tako da i početnici i vještaci u takvom sklizanju imaju na pretek mesta za njegovanje toga sporta. Ljudi su dobroćudni i susretljivi, stanovi čisti i uredni, cijene živeža i konaka umjerene, jedino bi cijene za podvoz trebalo urediti, pa bi jamačno više ljudi i ljeti i zimi posjećivalo ova dva romantična mjesta.

Mrkoplj sa selima Tukom, Sungarim, Brestovom dragom, Begovim razdobljem, Starim lazom ima oko 8—10.000 stanovnika a samo trgovište Mrkoplj oko 4000. Pripovijeda se, da su to mjesto naselili za Marije Terezije uz Hrvate Česi i Poljaci, pa se doista na prvi pogled čini, da se ljudi ovoga i susjednih mesta razlikuju od ostalih stanovnika Gorskega kotara, i to u dobrom smislu. Vrijedno je spomenuti, da kraj Mrkoplja u Mrzloj dragi ima spilja ledenica, koja je prozvana Pilarovom pećinom. U njoj su dvije velike i visoke dvorane sa krasnim likovima leda i stalagmitima i pružaju bajan prizor, kako kazuje Drag. Hirc u svom djelu „Gorski kotar“ (str. 66—70). Tko boravi dva ili više dana u Mrkoplju, neka svakako u pratnji vodiča razgleda tu čarobnu spilju.

Begovo razdolje leži oko 200 m više od Mrkoplja, na podnožju Bjelolasice. Selo se stere, kako mu i ime kazuje, duž doline, kojemu se s jedne i druge strane dižu oviski bregovi. Poznato je, da je to najviše gorsko naselje u Hrvatskoj (1100 m). Uz cestu se nižu čiste, uredne i pristale kuće, oko 250 na broju. U gostioni Jurkovićevi i drugim krčmama može i veće društvo planinara dobiti noćiste. Put na Bjelolasicu skreće na kraju sela na desno i ide pokraj gorskih poljana Okruglice, Duge i Vrbovske sve do pod Bjelolasicu. Na jednom hrastu na lijevoj strani puta crvenom je bojom napisano: „Put na Bjelolasicu“ i odavle vodi put najprije po ravnoj šumi, a onda počinje lagani uspon po izgradjenim serpentinama, koje su na drveću prilično gusto markirane, tako da planinar ne može zalutati. Taj put na Bjelolasicu uzdržaje i markira tamošnji šumarski ured, kojemu treba za to javno priznanje i hvalu izreći. Uspon ide po šumi crnogorice i vrlo je lak, a traje oko tri četvrti sata. Put od Begova razdolja do vrha Bjelolasice traje nešto manje od 3 sata, pa je za pravoga planinara ugodna zabava. Vrh je obrastao planinskom travom, posut kamenjem i otvoren na sve strane. Kad smo na nj stigli, prekrila ga gusta magla, koja nam je sprječila vidik, za koji kažu, da je krasan i dalekosežan. Tek na mahove magla bi se raspršila i sjajno se sunce pomolilo, ali daljega vidika nije bilo. Puknjeni sklonismo se u zavjetrinu i snizismo se k rosnoj travi, da iz utrobe vjernoj planinarskoj torbi izvadimo zajutrak, koji nam je ujedno bio i objedom. Poslije toga podjosmo na lijevo na najviši vrh na sjeveru i tu se na kamenju smjestimo, da nas naš drug planinarski fotograf V. C. snimi. Ujedno je naš blagajnik J. J. crvenom bojom na kamenu napisao početna slova našega društva „H. P. D.“ i „Bjelolasica“ s oznakom visine „1533 m“. Smjestismo se nato i oko toga napisa i naš nas drug ponovno snimi zajedno s napisom. Dok smo zajutarkovali u uvali pod vrhom, naš drug T. pošao je na vrh, pa

kad je na čas sinulo sunce, naš ga je fotograf snimio u tom položaju. Sve tri slike donosimo u današnjem vjesniku. Magla je postajala sve gušća i uz vjetar stale padati kapljice kiše. Nije bilo druge, nego sići sa vrha, da nas nevrijeme ne zateče bez zaklona. Na silazu je naš drug crvenom bojom markirao put sve dok nije udarila gusta kiša, koja nas je prala preko jednog sata na putu preko spomenutih gorskih poljana. Silaz od vrha do Begova razdolja trajao je samo 2 sata. Kad mi u Begovo razdolje, obzorje se stalo vedriti i za po sata, kada smo kolima kretali put Mrkoplja, zasjalo je sunce i Bjelolasica se na mahove pokazivala u svem svome sjaju. Što smo se više od nje odmicali prema Lokvama, to je glavica njezina bila čišća i jasnija i sunce to žarče sjalo. Na pogledu njezina vrletnog vrha i romantične okolice zadadosmo si riječ, da ćemo doskora ponovno taj krasni kraj obaći i po lijepu se vremenu uspeti na glavu Bjelolasice, da se naužijemo njezina balzamskog zraka i sjajnog vidika.

J. P.

KAKO DA SE U NAS DIGNE PLANINARSTVO I TURISTIČKI PROMET?

(Nastavak)

IV.

Naše se planinarstvo u posljednje dvije godine počelo nešto živje razvijati i u novije vrijeme porastao je interes za turistički promet. Naše Sljeme broji ove godine već u prvih pet mjeseci preko tisuću posjetnika. U nedjelje i blagdane, ako je iole povoljno vrijeme, sve vrvi gradskim svjetom, a u radne dane rijetko ostaje po lijepu vremenu pusto. Samoborska Plješivica, Oštrelj nad Rudama i vrletni Okić, omiljela izletišta naših planinara i prijatelja prirode, privlače sve veći broj posjetnika. No pored ovih lakin uspona naši planinari ne zanemaruju visokih planina. Gorski kotara. U rano proljeće dva su se društva naših planinara uspela na Viševicu kraj Liča, koja je vrlo sjajno razgledište. Za njom je došao na red Klek kraj Ogulina, ta vanredno zanimljiva alpinska glavica. Na nj se proljetos uspeše u dva maha srednjoškolci pod vodstvom svojih učitelja i veći broj planinara i blagdanima. Naši su planinari do sada ponovno obašli zanimljivi Medvedjak kraj Liča. Na Duhove devet je planinara pohodilo Bjelolasicu, a četiri Risnjak. Kod tih uspona novo su označeni putovi na Medvedjaku i Bjelolasici, a obnovljeni su planinarski znakovi na Kleku. Sve to pokazuje, da se medju hrvatkim planinarama sve većima budi i širi zanimanje za krajeve i planine Gorskoga kotara.

S tim napredovanjem planinarstva razvija se uporedo u samom Gorskem kotaru pokret oko podizanja prometa stranaca. Naši ljudi počinju shvaćati, kako turistika u planinskim krajevima može da bude izdašno vrelo gospodarske privrede. U tri veća mjesta Gorskoga kotara uz željezničku prugu, u Skradu, Delnicama i Lokvama, osnovana su društva za promet stranaca i iz tih mjesta počinju dnevne novine donositi izvještaje o ljetovališnim i turističkim prilikama. Tomu će se pokretu jamačno pridružiti i ostala veća mjesta Gorskoga kotara, kao Fužine, Mrkopalj, Čabar, Ravnagora, Ogulin, Begovo razdolje, Plešce, Gerovo, Mrzlavodica, Crnilug i dr., u kojima postoje mnogi uvjeti, da se stvari ljetovalište i da se razvije turistički promet. Uopće cijeli Gorski kotar sa svojim planinama, romantičnim krajevima i zdravim gorskim zrakom od pricrde je kao stvoren, da postane stječište planinara, izletnika i ljetovalištara. No da to zaista i bude, treba drugi duh da zavlada u našem građanstvu i inteligentnom društvu, a pučanstvo Gorskoga kotara da se ugleda u tudje uzore i da se pobrine za udobnost izletnika. Naš inteligentni svijet od vajkada voli zalaziti u tudjinu i u početku ljeta mnogi imućnici hrle u alpinske krajeve u Tirolu, Koroškoj i Švicarskoj. Kod mnogih je ušlo u običaj i u modu, da ljeti provode u alpinskim ljetovalištima. Naprotiv rijetki naši ljudi posjećuju domaće krajeve: po Hrvatskoj redovno putuju tudjinci, za sada dakako još u neznatnom broju, a putnik Hrvat tek je izuzetak. A međutim u Hrvatskoj ima mnogo krajeva, koji se prirodnim krasotama mogu takmiti sa glasovitim alpinskim predjelima, ili ih pače i natkriljuju. Tako nema sumnje, da je kud i kamo veći broj naših ljudi video Alpe, Dolomite, Tirol i Švicarsku, nego li naša divna Plitvička jezera, kojima nema preanca u Evropi, a da i ne govorimo o Gorskem kotaru, tom romantičnom alpinskom kraju par excellence.

koji nimalo ne zaostaje za mnogim predjelima Tirola, Koroške i Štajerske. Mnogi, koji rado u zdravlicama deklamiraju o „rodjenoj grudi”, nose svoje pare na tudjinsku grudu i u stranom svijetu traže odmora i svježeg gorskog zraka. Taj nehaj za svoje protivi se ne samo zdravom rodoljubnom osjećaju, nego i poznatom načelu narodne samoobrane „Svoj k svomu”, kojega se drže narodi kud i kamo veći od našega. Što je po druge dobro, neće ni po nas biti štetno, pa zato neka narodni ljudi porade, da ta zdrava misao i u nas uhvati korijena. Onda neće naš divni Gorski kotar ostati pust i prazan ni ljeti ni zimi, nego će naročito ljeti kao mravinjak vrvjeti izletnicima i planinarima iz bliza i daleka.

(Svršit će se).

PLANINARSKE VIJESTI

Markiran put na Medvedjak. K našemu članku u ovom broju dodajemo, da je put na Medvedjak od postaje (a ne stajališta) već markiran crvenom bojom.

Odbornik našega društva V. C. i član M. P. poduzeli su dne 15. na Tjelovo izlet na Medvedjak samo u tu svrhu, da ga označe i od kriju za članove hrv. planinarskoga društva. Oni su putne oznake izveli od kolodvora u Liču i sve pod vrh na sjevernoj strani. Kraj kolodvora vidljiv je znak na lijevoj strani. Po označenom putu traje uspon i za neuvježbanoga planinara oko 1 i pol sati.

Silaz na Plase može se izvesti jugo-zapadnim smjerom preko nižega brda i onda prema zapadu kolnikom sve do glavne ceste, koja vodi u Primorje. Nu ovaj put traje 3 i pol sata i za ljetne žege nije zgodan. U to godišnje doba mnogo je podesniji i kraći drugi put, koji vodi natrag prema sjeveru u dolinu izpod postaje Lič i onda ide zapadno gotovo uporedo sa prugom prema Zlobinu, a odavle glavnom cestom do Plasa. Taj drugi put traje samo 1 i pol sata i donekle po šumi i pruža više izmjene i raznolikih izgleda. U Zlobinu može planinar dobiti jela, pila i konak.

Gjulin ponor u Ogulinu. Članovi hrvatskog planinarskog društva, koji u novije vrijeme češće prave izlete na Klek kroz Ogulin, obavijestiše upravni odbor, da prilaz i put do čuvenog Gjulina ponora, koji pripada medju znamenitosti Ogulina, nije bojom označen i putokazom providjen, dolnja staza, koja vodi do samog ponora, da nije uredjena i prohodno izvedena, pak napokon da je brv preko same rijeke pred ponorom vrlo uska.

Tim povodom obratilo se naše društvo na opć. poglavarstvo u Ogulinu s molbom, da bi gornje nedostatke uklonilo, i tako omogućilo, da svaki izletnik, koji dolazi u Ogulin, može tu prirodnu znamenitost bez opasnosti razgledati. Društvo je predložilo, da se smjesti kraj kolodvora ploča sa putokazom k Gjulinom ponoru, a prije zakreta k ponoru da se podigne druga ploča sa istom oznakom. Ako se tomu udovolji, neće nijedan izletnik propustiti da razgleda taj izvanredno zanimljivi ponor, koji sada samo rijetki posjećuju. Isto je tako u interesu što češćeg posjećivanja tog ponora, da se dolnja staza, što vodi do samog ponora, prohodnim učini, i da se prelaz preko brvi osigura još jednom daskom i željeznom žicom sa strane, da bude širi i po tome bez opasnosti. Nezatne investicije, koje bi ta uredba iziskivala, naplatile bi se ogulinskoj općini i tamošnjem općinstvu, napose gostoničarima i svratištarima, time što bi se bez sumnje digao promet stranaca a po tom i privreda povećala.

Prilozi poznavanju kemijskoga sastava ruda u Hrvatskoj.

Naš planinarski drug, dr. Fr. Tučan, kustos naravoslovnog muzeja, pomnivo istražuje u mineraloško-petrografsakom muzeju kemijski sastav ruda, što ih je sabrao na svojim naučnim izletima po gorama u Hrvatskoj. Rezultate svojih istraživanja priopćuje u „Glasniku naravoslovnog društva” i u časopisu „Centralblatt für Minäralogie etc.”. U prvom je časopisu objelodanio g. 1906. svoje radaje o dolomit, magnezitu, stroncijantu, hidrozinikitu, i muskovitu; g. 1909. priopćio je u „Centralblattu” svoje istraživanje o dolomit a sve godine izšle su u istom časopisu dvije njegove radnje, i to u 16. broju „Centralblatta” rasprava „Gaijt”, ein neues Mineral, a u 11. broju rasprava „Die Oberflächenformen bei Carbonatgestein in Karstgegenden”. Široj će javnosti zanimati sadržaj treće rasprave o „Gajitu”. U njoj kazuje dr. F. Tučan, da je g. 1909. našao kraj Plešca u Gorskem kotaru novu rudu, sličnu magnesitu, kojoj je nadjenuo ime preporoditelja dra. Ljudevita Gaja.